

Sofia

I/2008

HELSINGIN
KAUPUNGINMUSEON
ASIAKASLEHTI

HELSINGFORS
STADSMUSEUMS
KUNDTIDNING

Ratikkamuseo muutosten kourissa

KAUPUNGINMUSEON KÄYTTÖVOIMA • BOLLANDE PÅ STADSMUSEET • MIKÄ IHMEEN MAAKUNTAMUSEO?

Sivu 4

Raitiovaunut ovat kaupunginmuseon kokoelmien suurimpia esineitä, eikä niiden siirtely näyttelyn uudistuessa onnistu ilman HKL:n ammattilaisten apua.

Suomalaisen metsän kasvit ja eläimet pääsivät näyttävästi esiin "uutta tyyliä" edustavassa arkkitehtuurissa. Kruunu-vuorenkadun varrella sarvipöllöt pitävät silmällä ohikulkijoita. Vai ovatko ne kuitenkin Bubin huuhkajasukulaisia?

Kansikuva

Illoinen rahastajaneito
vuodelta 1941.
Kuva: F. Runeberg.

Sisältö

4 Ratikkamuseo muutosten kourissa

6 Muutamia sanoja kuvista

10 Kaupunginmuseon käyttövoima viime vuosisadalla

13 Bollande på stadsmuseet

14 Mikä ihmeen maakuntamuseo?

16 Art nouveau -verkoston antia helsinkiläisille

18 Hapoton paperi suojaa nukkekodin kalusteita

19 Tutkijan työpöydältä

20 SOFIAN UUTISIA

22 Brief in English

23 Tapahtumakalenteri tammi-elokuu 2008

24 Museot ja näyttelyt

Museon vanhojen nukkekotien hienot huonekalut ja kodintekstiilit on pakattu varastomuuton jälkeen kokoelmakeskukseen hellävaroin uusiin laatikoihin.

Raili Pyötsä

Sivu 10

Museotyötä ennen vanhaan: kaupunginmuseon toimistoapulainen Taimi Montell valokuvaamassa Hakasalmen huvilan pihalla 1959.

Sofia

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON ASIAKASLEHTI / HELSINGFORS STADSMUSEUMS KUNDTIDNING

1/2008

PÄÄTOIMITTAJA/HUVUDREDAKTÖR Tiina Merisalo, museonjohtaja • **TOIMITUS/REDAKTION** tutkija-tiedottaja Jere Jäppinen • **OSOITE** PL 4300, 00099 Helsingin kaupunki, puhelin (09) 310 1041, telekopio (09) 3103 6664 • **ADDRESS** PB 4300, 00099 Helsingfors stad, telefon (09) 310 1041, telefax (09) 3103 6664 • **KOTISIVU/HEMSIDA** www.helsinginkaupunginmuseo.fi / www.helsingforsstadsmuseum.fi • **SÄHKÖPOSTI/E-POST** kaupunginmuseo@hel.fi • **ULKOASU/LAY OUT** Lagarto • **KIRJAPAINO/TRYCK** Erikoispaino Oy • **ISSN** 1457-9049. Seuraava lehti ilmestyy elokuussa 2008. Följande nummer utkommer i augusti 2008.

KOKO KAUPUNGIN MUSEO

"KAUPUNGINMUSEO ON IHMISTEN KANSSA ELÄVÄ JA KEHITTYVÄ KOKO KAUPUNGIN MUSEO."

Kaupunginmuseo otti aimo harppauksen kohti visiotaan, kun museoidemme pääsymaksut poistettiin tämän vuoden alussa. Merkittävä, jo kauan keskusteltu muutos mahdollistui vihdoinkin viime keväänä kaupunginvaltuuston enemmistön tehtyä asiasta talousarvioaloitteen, johon museo iloiten tarttui.

Museo on julkinen tila ja oppimisen paikka, joka johdattaa tietoon ja muistamiseen. Museo vaalii yhteistä kulttuuriarretta, josta kaikilla ikään ja taustaan katsomatta on oikeus nauttia. Miksi museota ei siis rinnastettaisi hyvinvointipalveluna kirjastoon, jonka vapaa pääsy on itsestään selvä?

Ruotsin kokemukset museoiden vapaasta pääsystä ovat kannustavia: kävijämäärät kasvovat reilusti, toistuvat käynnit lisääntyvät

ja uusia kävijäryhmiä tavoitettiin. Nämä ovat myös Helsingin kaupunginmuseon tavoitteita, joihin pääsymaksuttomuudella pyritään. Jo vuosi 2007 oli lupaava: kävijöitä kertyi 72 665, neljänneksen enemmän kuin kolmena edellisvuotena keskimäärin.

Toivomme vapaan pääsyn houkuttavan entistäkin useampia yllättymään iloisesti kaupunginmuseon runsaasta tarjonnasta, näyttelyistä, julkaisuista ja tapahtumista. Valtavista kokoelmista ammennetut muistot avaavat jokaiselle uuden, syvemmän näkökulman nyky-Helsingin maisemaan ja elämänme-
noon. Tämä lehti kertoo jälleen, miten monenlais-
ta työtä museolämysten tuottaminen vaatii.

Tervetuloa löytöret-
kille monipuoliseen kau-
punginmuseoon!

Juha Nurmi

Tiina Merisalo
museonjohtaja/museidirektör

ETT MUSEUM FÖR HELA STADEN

"STADSMUSEET ÄR ETT MUSEUM FÖR HELA STADEN SOM LEVER OCH UTVECKLAS MED MÄNNISKORNA."

Stadsmuseet tog ett stort kliv närmare sin vision då inträdesavgifterna slopades i början av året. Denna betydande förändring, som diskuterats redan en längre tid, blev möjlig genom att majoriteten av stadsfullmäktige ställde sig bakom en budgetmotion i ärendet våren 2007. Museet tog med glädje fasta på idén.

Museet är ett offentligt rum och en lärmiljö som vägleder oss till kunskapen om det förflutna. Museet värnar om det gemensamma kulturarvet som alla, oavsett ålder eller bakgrund, har lika rätt till. Varför då inte se museet som en välfärdstjänst liksom biblioteket, där fritt inträde är en självklarhet?

De svenska erfarenheterna av inträdesfria museer är uppmuntrande: avsevärt

större besökarantal, fler återkommande besök och nya besökargrupper. Med fritt inträde strävar även Helsingfors stadsmuseum efter dessa mål. År 2007 var också lovande: vi hade totalt 72 665 besökare, en fjärdedel mer än medeltalet under de tre senaste åren.

Vi hoppas att det fria inträdet lockar allt fler till stadsmuseet för att överraskas positivt av det stora utbudet, utställningarna, publikationerna och evenemangen. Museets väldiga samlingar utgör en minnesskatt som kan ge oss alla ett nytt, djupare perspektiv på omgivningen och livet i dagens Helsingfors. I detta nummer presenteras åter en del av de många insatser som behövs för att skapa museiupplevelser.

Välkommen på upptäcktsfärd till stadsmuseet!

Teksti: Jari Harju, tutkija
Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo

RATIKKAMUSEO

muutosten kourissa

Kun Raitioliikennemuseo syyskuussa sulki ovensa, moni ihmetteli, mikä on sen tulevaisuus. Kaikille kiinnostuneille ilmoitamme, että talo remontoidaan ja uusi Ratikkamuseo avautuu kesällä 2008 entistä ehompana. Tuleva näyttely tarjoaa yli vuosisadan mittaisen ratikkamatkan verran tietoa, elämyksiä ja muistoja. Ja mikä parasta: reissu ei maksa mitään.

Juho Nurmi

RATIKAT KUULUVAT Helsingin katumaisemaan yhtä olennaisesti kuin Tuomiokirkko tai Havis Amandan. Yli sadan vuoden ajan raitiovaunut ovat kolistelleet pitkin katuja muodostaen reittejä kaupungin halki, kuljettaen laitakaupungin asukkaita keskustaan työpaikoille tai viettämään vapaa-aikaa. Tämän päivän helsinkiläinen pitää ratikkaliikennettä niin itsestään selvänä, että 1960-luvun keskustelu ratikoiden poistamisesta kokonaan liikenteestä tuntuu järjettömältä.

Ratikat ovat osa kaupunkilaisten yhteistä ja henkilökohtaista historiaa. Monelle Helsingissä vierailevalle ne ovat yksi tärkeimmistä ja mielenkiintoisimmista nähtävyyksistä. Ratikat herättävät vahvoja mielikuvia ja muistoja. Nyt nämä tarinat laitetaan esille uudistettuun Raitioliikennemuseoon. Uusi näyttely kertoo ratikkaliikenteen historian Helsingissä ruohonjuuritasolta, matkustajien ja henkilökunnan kokemuksen kautta.

UUDENLAINEN MUSEO KULTTUURIKESKUKSESSA

Uusi Ratikkamuseo toimii täysin uudistetuissa puitteissa. Rakennus muutetaan yhteistyössä Kulttuuritehdas Korjaamo Oy:n ja kulttuuriasiainkeskuksen kanssa uudenlaiseksi kaupunkikulttuurin keskuksesi, jossa Raitioliikennemuseo on osana suurempaa kokonaisuutta. Rakennus jää edelleen kaupunginmuseon haltuun, mutta kulttuurikeskuksen päivittäistoiminnasta ja vaihtuvista sisällöistä vastaa Kulttuuritehdas Korjaamo Oy. Hanke on museotalalla uraauurtava ja tarjoaa uudenlaisen julkisen ja yksityisen tahon yhteistyömuodon kulttuuri- ja museopalvelujen tuottamiseen.

Yhteistyö mahdollistaa museon tilojen monipuolisemman ja tehokkaamman käytön sekä joustavammat aukioloajat. Remontin jälkeen tiloissa aukeaa mediakahvila ja pieni myyntipiste. Suurin muutos on kuitenkin suuren, lähes 300-paikkaisen teatteritilan rakentaminen. Näyttämö ja katsomo rakennetaan keskimmäisen raideparin päälle. Tämä tarkoittaa muutoksia raitiovaunujen sijoittelussa.

Vaikka ratikoille varattu tila pienenee, museoon mahtuu edelleen kuusi raitiovaunua. Museo

Ennen Raitioliikennemuseon remontin alkamista raitiovaunut ja muut näyttelyesineet siirrettiin uusille paikoille.

siirtää varastoon vain yhden moottorivaunun ja yhden perävaunun. Uuteen museoon esille tulevat vaunut edustavat kattavasti ratikoiden muutoksia 1800-luvun lopun hevostaitiovaunuista 1900-luvun jälkipuoliskolla käytössä olleisiin malleihin. Uusi näyttely keskittyy nimenomaan raitioliikenteen historian esittelyyn ja jättää muut joukkoliikenteen ja kaupunkiliikenteen muodot taka-alalle.

Kaupunginmuseo vastaa uuden Ratikkamuseon sisällöstä. Tavoitteena on näyttely, jossa ratikkaliikenteen historian monet ulottuvuudet saadaan esille mahdollisimman hyvin. Uusi näyttely ei keskity liikennelaitoksen vaiheisiin vaan nostaa esille aiheita, jotka ovat ajankohtaisia myös tämän päivän helsinkiläisille. Ovatko lippujen hinnat kohtuullisia vai pitäisikö matkustamisen olla ilmaista? Onko matkustaminen ratikassa turvallista iltaisin? Onko ratikkaliikenteellä tulevaisuutta, vai onko kyseessä sympaattinen jäänne menneiltä vuosikymmeniltä?

Näyttelyssä yhdistyvät ainutlaatuisten museoesineiden esittely ja modernin teknologian tarjoamat mahdollisuudet. Kaupunginmuseon hallussa olevassa Raitioliikennemuseon kokoelmassa on runsaasti kiinnostavaa esineistöä näyttelyyn, ja tällä kertaa on tarkoitus tuoda tämä runsaus esille myös näyttelyssä. Kun laitamme esiin matkalippuja, emme valitse vain muutamaa esimerkkiä vaan näytämme matkalippujen koko kirjon. Samalla tavoin esittelemme muitakin esineryhmiä kuten linjakilpiä tai kuljettajien univormuja.

UUSIA IDEOITA

Modernin teknologian avulla voimme hyödyntää museon laajaa valokuvakokoelmaa entistä paremmin. Näyttöpäätteisin voimme sijoittaa kuvia ja tekstiä riippumatta käytössä olevasta tilasta. Liikkuva kuva ja ääni tulevat myös olemaan keskeisellä sijalla uudessa näyttelyssä. Miltä kuulostaisi ajatus virtuaalisesta ratikkamatkasta? Uudistetussa näyttelyssä kävijä voi istahtaa ratikan penkille ja lähteä ratikkamatkalle vanhaan Helsinkiin.

Ratikoiden sisälle pääseminen on ollut monen museokävijän toive. Uudessa näyttelyssä lisäämme mahdollisuuksia kokea vanhojen ratikoiden lumoa. Kyse on kuitenkin museoesineistä, joten rajoittamaton pääsy kaikkiin ratikoihin ei käy päinsä. Museolla on velvollisuus pitää huolta siitä, että ratikat pysyvät jatkosakin yleisön nähtävillä. Siksi joka ratikan kohdalla on mietittävä erikseen, onko perusteita antaa sitä alttiiksi kävijöiden aiheuttamalle kulumiselle.

Uuden näyttelyn sisällön suunnittelu on jo täydessä vauhdissa. Ratikkaliikenteen historia on melko kattavasti kirjoitettu, mutta näyttelyn kannalta kiintoisampaa on ratikkamatkustamiseen liittyvän julkaisemattoman tiedon saaminen esille. Tämän

Foto Ruos

Ryysistä kolmosen ratikassa 1940-luvulla.

Uuden Ratikkamuseon näyttelysuunnittelusta vastaa Valvomo Architects.

takia yhteistyö Suomen Raitiotieseuran ja kaupungin liikennelaitoksen kanssa on ollut ensiarvoisen tärkeää. Varsinkin Raitiotieseuran jäsenet ovat olleet hyvin kiinnostuneita Ratikkamuseon kohtalosta. Siksi on ilahduttavaa, että seuran johto on antanut asiantuntemuksensa kaupunginmuseon käyttöön. Jo pikainen käynti seuran nettisivuilla paljastaa, millainen tietovara on seuran jäsenten hallussa.

Kaikkien yhteinen tavoite on, että uusi Ratikkamuseo on suunnattu kaikille kaupunkilaisille eikä pelkästään ratikoiden teknisestä kehityksestä tai joukkoliikenteen historiasta kiinnostuneille. Ratikoiden historia on kaikkien kaupunkilaisten yhteistä menneisyyttä. Vai löytyykö Helsingistä muka joku, joka ei ole koskaan matkustanut raitiovaunulla?

Tutkijan työ kaupunginmuseon kuva-arkistossa on haastavaa ja kiehtovaa. Vanhat kuvat vievät mennessään, herättävät kysymyksiä ja joskus vastaavatkin.

Teksti: Henri Wegelius, tutkija
Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo

KUVA-ARKISTON TUTKIJALTA vaaditaan monenlaisia tietoja ja taitoja. Historianopinnot osoittavat arvonsa ja myös taidehistorian tuntemuksesta on hyötyä rakennuksia, interiöörejä ja jopa asuja ajoitettaessa. Paikallishistorian harrastaminen on myös tarpeen: kaikki eivät jaksa intoutua esimerkiksi paikantamaan tontin tarkkuudella aikaa sitten purettuja rakennuksia.

Kaikesta yliopistotiedosta huolimatta vapailla mielleyhtymilläkin on sijansa tutkijan työssä. Jotkin kuvat pysäyttävät suuren massan joukossa, eikä syytä ole aina helppo tunnistaa. Osa voi kiehtoa kauneudellaan, toiset taas asiayhteytensä vuoksi. Pidemmäksi aikaa pysähtyy yleensä kuviin, joiden kiehtovan sisällön selvittäminen vaatii työtä tai herättää ajatuksia.

Muutamia sanoja kuvista

Toivo Grönroos

MILLAISEKSI HELSINKIÄ RAKENNETAAN?

HÄÄTÖÄ POLIISIN VOIMIN Kalliossa 1959 esittävästä kuvasta näkyvät hyvin paitsi traaginen tapahtuma, myös Kolmannen linjan ja Siltasaa-renkadun kadonnut puutalomiljö. Kuvaa tutkiessani törmäsin Kallion saneeraus suunnitelmaan vuodelta 1953, jossa koko kaupunginosan vanhat umpikorttelit on korvattu uudisrakennuksilla. Sama koski muitakin ”slummikortteleita” kuten Punavuorta, joka oli asetettu rakennuskieltoon vuosina 1951–53. Tarkoituksena oli estää alueiden tiivistyminen ennen uudistuksia, joiden esikuvina

mainittiin uudet väljät esikaupungit.

Jälkikäteen voi tietenkin iloita, että Kallio säilyi muutoksista hyvin, vaikka Linjojen puutalot purettiinkin. Toisaalta kun nykyisin arvostemme mieluusti ”laatikkotaloja”, voisi olla paikallaan pohtia modernismia sen omista lähtökohdista. Vielä satakunta vuotta sitten Kalliossa majaili hellahuoneissa monilapsisia perheitä alivuokralaisineen, vesi kannettiin kaivosta ja ruoka laitettiin kakluunin tulisijassa. Vielä sotien jälkeen 70 000 asukkaan alue oli Euroopan tiheimmin asuttu. Kallion saneeraushankkeen taustalla vaikutti sosiaalihuollinainen huoli asuk-

kaiden terveydestä: uudet avonaiset korttelit ja valoisat asunnot merkitsivät tuolloin huomattavaa parannusta elinoloihin.

Otsikko Millaiseksi Helsinkiä rakennetaan? on otettu Elanto-lehden saneerausta käsittelevästä artikkelista vuodelta 1953, ja sen voi tulkita aikakaudesta riippuen monella tapaa. Raaka kuva kotinsa menettävistä ihmisistä suhteutuu yhteiskunnallisiin muutoksiin ja voi toimia muillakin tasoilla kuin sosiaalipornona. Sama pätee myös purettuihin taloihin, joita kauhistellessamme voimme pohtia nykyisiä arvostuksiamme.

Eric Sundström

TOTEUTUMATON KAUPUNKIKUVA

JOSKUS KOKOELMISTA löytyy kuvia kadonneista rakennuksista tai katunäkymistä, joihin ei koskaan aiemmin ole törmännyt. Eräs sellainen esittää Yrjönkadun yli kulkevaa komeaa, porttimaista, umpinaista kävelysiltaa, joka liittyy vakuutusyhtiö Suomen pääkonttoriin vuodelta 1911. Onni Tarjanteen suunnittelema talo edusti jugendin jälkeistä rationalistista liikerakentamista, vaikka talossa onkin Armas Lindgrenin suunnittelema koristeellinen julkisivu. Samantyyppinen ”Huokausten silta” kulki aikoinaan Sofiankadun yli. Se purettiin 1970-luvun alussa, kun kaupungintalon korttelia saneerattiin Aarno Ruusuvuoren johdolla.

Kiinnostavaksi Yrjönkadun kuvan tekee se, ettei kaupunginarkistosta löydy rakennuslupaan liittyviä piirustuksia kyseisestä rakennelmasta. Valokuvan täytyy siis olla jonkinlainen mallinnus, vaikka kuva on merkitty valokuvaaja Eric Sundströmin nimiin. Hotelli Tornin viereen suunniteltu, toteutumaton silta sopii kenties kuvastamaan 1920-luvun suurkaupunkiunelmia, joista monet kaatuivat pikemminkin lamaan kuin viranomaisten vastustukseen. Kuva on myös hyvä esimerkki valokuvaan aina liittyvästä todellisuusharhasta – siksi kai kuvan epähistoriallisuus oli kiireessä jäädä huomaamatta.

TUOKIOKUVA KANKAALLA

KAUPUNGINMUSEOLLA on noin 5 000 teoksen taidekokoelma, jossa on monenlaisia töitä aina 1600-luvulta lähtien. Kokoelmaan hankitaan Helsinkiä kuvaavaa taidetta, ja kuvien historiallinen sisältö on tärkeä valintaperuste. Kokoelman teoksista tanskalaisen Johannes Dührkopin öljyvärimaalaus Kulosaaren raitiovaunusta pisti silmään kenties eloisan tyyliensä vuoksi. Maalaus kuvaa myös tavanomaista tarkemmin kaupunkikuvaa ja helsinkiläiselämää tietyssä historiallisena hetkenä. Syynä voi olla taiteilijan

toimittajataustakin: Dührkop toimi talvisodan aikana sotakirjeenvaihtajana asuessaan Helsingissä kirjailija Sally Salmisen kanssa.

Maalaus esittää näkymää raitiovaunun ikkunasta Hämeentiellä. Kuvasta on tunnistettu kaksi henkilöä: selin oleva matkustaja on tuleva teollisuussuvun vuorineuvoksetar ja etualan sotilas kaatui sodan viime hetkillä. Kulosaaren raitiovaunulinjat lopetettiin pian sodan jälkeen 1951, ja tyhjiä tonteille on rakennettu. Silti Torkkelinkadun maiseman tunnistaa hyvin:

ruokala Soinnun tienoilla on nykyisinkin ravintola ja vieressä Ervastian antikvariaatti. Kiinnostavaa on myös sotilaspukujen määrä katukuvassa ja keppien kanssa kävelevä invalidi. Yhdellä jalankulkijoista on kädessään vihertävä kukkakimppu tai kenties pajunkissoja. Kukaties taiteilija hahmotteli maalaustaan juuri välirauhan jälkeen, joka solmittiin maaliskuun puolivälissä 1940.

Nykyisin miellämme kai helpommin historiallisiksi dokumenteiksi esimerkiksi tekstin, valokuvan tai rakennuspiirustukset. Kuitenkin myös maalauksesta voi etsiä tietoa, vaikka taiteilijan vaikutelma voi perustua kenties pelkkään muistikuvaan kotimatkalta.

JÄINEN MAISEMA

JOSKUS VALOKUVAT kiehtovat esteettisessä tai taiteellisessa mielessä, vaikkei niiden tietosisältöä tarvitsisi selvittää. Tuntemattoman kuvaajan talvinen kuva esittää Ursinin uimalaitoksen rakennuksia Merisatamassa noin vuonna 1900. Se viehättää kenties hieman utuisen ja epätodellisen tunnelmansa takia. Kuva jäälauttojen keskeltä nousevasta uimahyppytornista voisi hyvin olla arktisista oloista, vaikka takana kohoavat Merikadun patriisitalot Ullanlinnassa.

Silti kuva liittyy vahvasti myös paikan historiaan ja sen henkeen tulevaisuudessakin. Pian Ursininkallion lähirantoja aletaan siistiä lähistön uusien asuntojen arvoa vastaaviksi. Alueelle on ehdotettu nimettäväksi aukiota tai puistikkoa Tove Janssonin mukaan. Toisaalta kallioilla on paistateltu päivää ja uitukin ilman kiveyksiä, keinoitekoista hiekkarantaa ja kovaäänisiä. Tietenkin ajat muuttuvat, ja Kaivopuiston benji-hyppyt ehkä korvaavat huimapäille kadonneen uimahyppytornin.

TOIMISTOLOUNAS

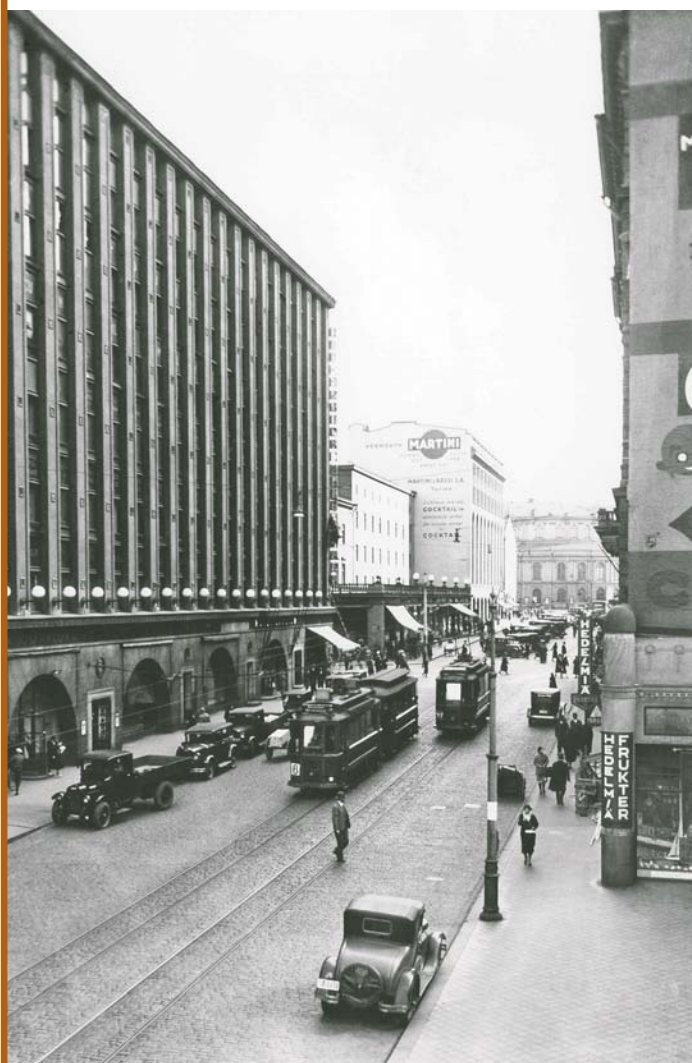
SENAATISSA, nykyisessä Valtioneuvoston linnassa, otettu valokuva esittää linnan huonetta Helsingin valtauksen 13.4.1918 jälkeen, jolloin kansalaissodan lopputulos oli jo selvä. Kuva on jännittävä siksi tai siitäkkin huolimatta, että paikalle on saavuttu ikään kuin liian myöhään. Koska valokuvaus oli aiemmin vaivalloista, kuvat olivat usein jäykempiä kuin nykyisin. Myös uutiskuvia syntyi vähemmän kuin nykyisenä kamerakännyköiden aikana.

Pelkkä interiöörikin voi silti olla dramaattinen, vaikkei se välttämättä kertoisi meille paljoa ilman tietoja paikasta ja ajankohdasta. Tyhjän huoneen sotkuista voi kuvaa suurentamalla yrittää päätellä, mitä kaikkea vallankumouksen johtamiseen tarvitaan: ainakin pinoittain sanomalehtiä, tärkeitä papereita, leimasimia sekä lattialla lojuva kartta. Työpöydällä näyttää olevan tyhjiä säilyketölkkejä ja lautasia – ilmeisesti lounas on nautittu kiireessä ennen lähtöä.

Kuvan äärellä voi myös pohtia dokumenttikuvien totuusarvoa, johon on suhtauduttu kriittisesti jo ennen kuvankäsittelyohjelmia. Tämä korostuu etenkin sodan kaltaisissa poikkeusoloissa. Jouduttiinhan esimerkiksi viime sotien uljaimpia hetkiä lavastamaan uudelleen kameraa varten sekä idässä että lännessä. Myös rajauksilla ja kuvien valinnoilla voidaan vaikuttaa tulkintaan. Vastaisiko kuva käsitystämme todellisuudesta, jos punaiset olisivat jättäneet jälkeensä siivon työhuoneen ja kukkia vaasiin? Todennäköisesti kuva on kuitenkin otettu melko tuoreeltaan. Ainakin Smolnan eli punaisten päämajan valtauksesta on tuoreita valokuvia.

Gunnar Lönnqvist

Olof Sundström 1933

Keskuskatu, vilkas liikenneväylä uusine liikepalatseineen, oli kappale moderneinta suurkaupunkia-Helsinkiä 1930-luvulla.

KUVAT MENESTYSROMAANIN TAKANA

KAUPUNGINMUSEON noin miljoonan valokuvan kokoelma on ehtymätön lähde Helsingin historian tutkijoille ja tarinoiden etsijöille. Kuvakokoelmat kertovat kaupungin kasvusta ja kehityksestä sekä helsinkiläisten arjesta ja juhlasta unohtamatta historian valoja ja varjoja. Kuvat ovat vahvoja paikanhengen tulkkeja.

Museon kuvakokoelmien runsaudensarvesta ammensi tietoa ja innoitusta myös kirjailija Kjell Westö laatiessaan Finlandia-palkittua ja myös suuren yleisön suosimaa romaania Missä kerran kuljimme, jossa Helsinki, valokuvaajat ja valokuvaus ovat tärkeissä rooleissa.

Missä kerran kuljimme -romaanista on dramatisoitu näytelmä, jonka ensi-ilta on Helsingin kaupunginteatterin suurella näyttämöllä 3.4.2008. Kaupunginmuseo tuo teatterin aulaan romaanin taustoja selventävän valokuvanäyttelyn, jonka avulla teatterikävijät voivat syventää Helsinki-tietouttaan teatterielämyksen ohella.

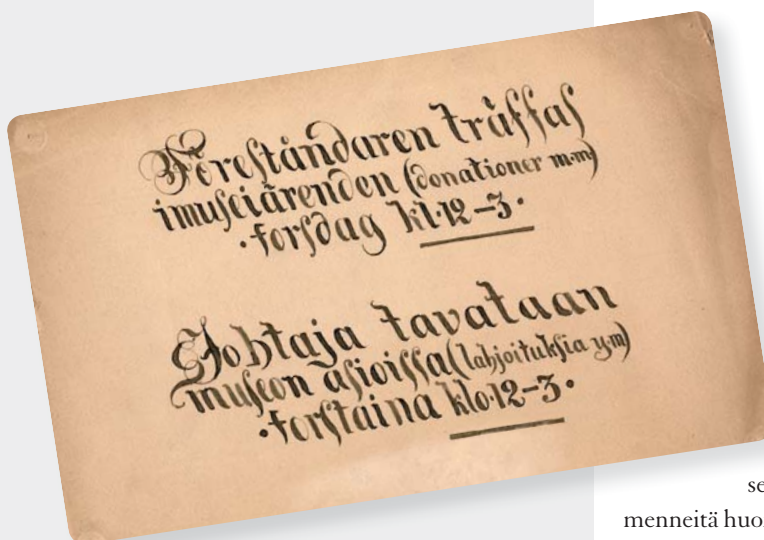
Riitta Pakarinen

Kaupunginmuseon käyttövoima viime vuosisadalla

Helsingin kaupunginmuseon satavuotista menneisyyttä on perinteisesti käsitelty muinaismuistolautakunnan, johtokunnan ja museonjohtajien tekojen historiana. Museon historian ja museotyön esittelyssä on jo aika muistella niitä, joihin esimerkiksi vuosikertomuksessa 1984 viitattiin ajan tapaan teknisellä termillä ”käyttövoima” – eli museon työntekijöitä.

KAUPUNGINMUSEON ALKUVUOSIKYMMENINÄ koko toimintaa pyöritettiin hyvin pienellä henkilökunnalla. Varsinaisia museoammattilaisia ei ollut vuosikymmeniin kuin yksi, hänkin kauan osa-aikainen. Niinpä alkuaikoina vahtimestarien ja toimistoapulaisten rooli saattoi olla museonhoidossa aivan keskeinen. Vasta 1960-luvulta alkaen museoammatillinen henkilökunta alkoi muuttua runsaslukuisemmaksi ja erikoistua yhä monipuolisemmiksi käyviin museotyön muotoihin. Silti yhä tänä päivänä toimistossa, laboratorioissa ja aukipidossa työskentelevät museolaiset ovat tuiki tärkeitä.

Kaupunginmuseon esimiehen ovessa 1920–30-luvulla ollut tekstipahvi. Sivutoiminen esimies oli museossa yleensä pari kertaa viikossa. Torstaisin pidettiin museolautakunnan kokoukset, joissa hän toimi sihteerinä.

TÖISSÄ HAKASALMEN HUVILASSA

Kaupunginvaltuusto päätti 1911 perustaa Helsingin kaupunginmuseon, joka aloitti toimintansa Hakasalmen huvilan alakerrassa loppuvuodesta sivutoimisen esimiehen fil. tri K. K. Meinanderin voimin. Lisäksi palkattiin kassa, museovartija ja siivooja. Kassanhoitaja teki museon kirjanpidon ja myi pääsylippuja. Esimies hoiti kokoelmat, asiakaspalvelun, opastukset, kirjeenvaihdon, laskut ja lautakunnan sihteerin tehtävät. Vahtimestari avasi ja sulki Hakasalmen huvilan joka päivä. Hän valvoi näyttelyä ja hoiti asioimisen kaupungilla. Lauantaisin museo oli kiinni ja talo siivottiin.

Vuonna 1912 palkattiin lämmittäjä-talonmies. Hän sai 1 200 markkaa vuodessa sekä vapaan asunnon ja polttopuut. Valittu mieshenkilö osoittautui sopimattomaksi, sillä hänet tavattiin museotiloissa tupakoimassa humalassa. Hän oli ollut vähällä polttaa Hakasalmen huvilan ja sai lähteä.

Uudeksi vahtimestariksi palkattiin vielä samana vuonna Oskar Salin, joka pysyi toimessaan vuoteen 1940 saakka. Intendentti A. W. Rancken kiitteli Salinia uskolliseksi ja rehdiksi työntekijäksi, joka oli esimiehelleen korvaamaton. Talvisodan jälkeen palkattiin Viipurin kaupunginmuseon vahtimestari Arvid Muje, joka oli tullut Helsinkiin kotinsa ja työpaikkansa menettäneenä evakkona. Muje erosi 1954 saatuaan sydänvian ”nostettuaan yksin raskaita museoesineitä”. Nostamisen ja kantamisen raskaus on ollut museossa kautta aikain tuttua, mutta onneksi nykyaika on viimein tuonut kokoelmakeskuksiin trukit ja nostolaitteet.

Sekä Salin että Muje korjasivat ja huolsivat museoesineitä esimiehen valvonnassa. Kun museoesineet sodan takia evakuoitiin Hakasalmen huvilan kellariin, sen teki Salin. Kun tavarat tuotiin takaisin ja uutta näyttelyä nostettiin paikoilleen, sen teki Muje. Muje myös ”entisöi” pilalle menneitä huonekaluja. Museon omien ammattimaisten

konservaattorien palkkaamiseen meni vielä yli kaksi vuosikymmentä.

Talonmies-vahtimestarin virka lakkautettiin 1970 ja tilalle perustettiin talonmies-varastonhoitajan ja opastajan toimet. Kaksi osapäiväistä siivoajaa osallistuivat myös kokoelmien hoitoon ja näyttelyn vartiointiin. Heidän vastuualueittensa kasvaessa ja museon avatessa yhä uusia näyttelypisteitä, osapäivätyö muuttui kokopäiväiseksi ja nimike apulaisvahtimestariksi.

Apulaisvahtimestarit osallistuivat säännöllisesti museoammattilaisille pidettyihin museoesineitten käsittelykurseihin. Heidän kanssaan puhdistettiin näyttelyt, pestiin hopeat ja kristallikruunut. He olivat mukana rakentamassa näyttelyitä. Koska he kuulivat erilaisia opastuksia ja oppilaitosten käytännön kursseja, heistä tuli vähitellen monipuolisia asiantuntijoita, joita me nuoret tutkimusapulaiset arvostimme.

Talonmies-varastonhoitajana oli 1970- ja 80-luvulla ammattipuuseppä. Hän toteutti rauhallisesti monet lennokkaat ideat, joita näyttelyiden tekijät esittivät. Nostaessamme kerran yhdessä ilman apuvälineitä kohtalaisen suurta lasikupua, hän lausui minulle arvokaimman saamani työarvion: ”En olisi tätä kenenkään toisen kanssa lähtenyt nostamaan.” Hän oli evästännyt minua painamaan kämmenet tiukasti lasipintaa vasten, pitämään ne kohdillaan ja nostamaan rauhallisesti.

PIENELLÄ PORUKALLA

Museolautakunta päätti 1945 palkata intendentti Ranckenille apulaisen, joka hoitaisi kassanhoitajan tehtävät, suomentaisi ruotsinkieliset luettelointikortit ja kirjoittaisi ne puhtaaksi. Amanuenssiksi valittiin filosofian maisteri Helmi Helminen. Hän oli museon työntekijöistä ainoa, jonka piti olla paikalla klo 9–16. Hän teki museotyöt, toimistotehtävät ja istui sunnuntaisin kassana, joka lipunmyynnin lisäksi vartioi lähimpiä näyttelytiloja ja vastasi yleisön kysymyksiin. Vuonna 1948 hänet nimitettiin museonhoitajan virkaan ensimmäisenä vakituisena kokopäiväisenä museoammattilaisena. Avuksi palkattiin osapäiväinen kassanhoitaja, jolle museonhoitaja saattoi jättää kirjanpidon ja keskittyä museotöihin.

Pian museoon saatiin myös vakinainen toimistoapulainen Taimi Montell, joka sai toimistotöidensä ohella korjata museon tekstiilejä ja vahvistaa silkkiharsolla pukujen helmoja käsin ommellen. Hän myös käynnisti museon kuva-arkistotoiminnan kuvakokoelman laajetessa niin suureksi, että Helmi Helminen oli pakko siirtää käsittelemättömien kuvien kasat toimistoapulaisen työpöydälle. Taimi Montell tempautui perusteellisesti valokuvien arkistointi- ja säilytysongelmiin ja kiersi vapaa-aikanaan kaupungilla tunnistamassa näkymiä saadakseen valokuviin ja rivirekisteriin oikeat tiedot. Hyvän muistinsa ja pitkäaikaisen asiakaspalvelun joh-

Kari Hakli

Joulukahvit kuva-arkistossa Fabianinkadulla 1974. Tupakointi näytti olevan sallittua ja kynttilätkin paloivat.

Kari Hakli

Kaupunginmuseon toimistossa 1973, taustalla museonjohtaja Jarno Peltonen.

Kari Hakli

Päävaraston ikkunattomissa tiloissa työskenteli 1971 museoapulaisia ja tekstiilikonservaattori. Jos talvella tuli kylmä, avattiin sähkölieden kuuma uuni ja istuttiin sen ääressä.

dosta hänestä tuli vähitellen vakituisen asiakaskunnan suuresti arvostama.

Kuva-arkisto sai museon toiminnoista ensimmäisenä vuonna 1973 paremmat toimitilat, joissa koko ajan kasvava asiakaspalvelu voitiin kohtuullisesti hoitaa. Useimmat 1960–70-luvulla museossa olleet harjoittelijat ja apulaiset ovat luetteloineet valokuvia ja sujauttaneet ne suojakuoriin. Heille vanhemmat kollegat kertoivat mielellään ajoista, jolloin museotyöt tehtiin hämmästyttävän alkeellisissa olosuhteissa. Henkilökunta oli 1940-luvulla kartellut Hakasalmen

Jan Alanco

Hakasalmen huvilassa rakennetaan uutta perusnäyttelyä 1981.

Jan Alanco

huvilan vanhaa latriniä kipaisemalla Kansallismuseossa Mannerheimintien toisella puolella tai virka-asioilta palatessaan Sokoksen tavaratalossa. Vihdoin vuonna 1950 kaupunginhallitus myönsi varat mukavuuksilaitoksen asentamista varten museolautakunnan anottua sitä useamman kerran.

Suullisena perinteenä kiersi sekin tarina, ettei museon henkilökunta ”saanut” vanhan komennon aikaan poistua ruokatunnilla syömään. Kaikki söivät omia voileipiään, ja teetä sai yhteisestä kannusta, jonka teelehdet vaihdettiin kertoman mukaan ”kerran viikossa”. Kun uusi kassanhoitaja aloitti työt museossa 1967, hän joutui taistelemaan oikeudesta poistua lakisääteiselle ruokatunnille.

KÄYTTÖVOIMA PAISUU JA ERIKOISTUU

Vuonna 1970 museon palveluksessa oli jo 36 henkilöä. Museon toimipaikkoina olivat Hakasalmen huvilan pää- ja sivurakennus, Tuomarinkylän museo sekä eri varastot, joista päävaraston päivänvalotomissa tiloissa työskenteli neljä henkilöä. Museoharjoittelijoita oli kymmenen koko-, osapäivä- tai tuntityössä. Tilapävoimin hoidettiin niin sijaisuudet, konservointi kuin valokuvauskin. Museoapulaisien ja museoharjoittelijoiden toimet muutettiin tutkimusapulaisien toimiksi 1973, ja 1980 nimike vaihtui tutkijaksi. Toimet olivat määräaikaista, projektiluonteisia, mutta niitä alettiin vakinaistaa vähitellen.

Vuonna 1980 kaupunginmuseo oli jo kehittynyt pitkälle nykyaikaiseen suuntaan, kohti yhä erikoistuneempia museoammattajeja. Museota johtivat museonjohtaja ja neljä amanuenssia, joilla kullakin oli ikeimat vastuualueensa: näyttelyt, kokoelmat, rakennussuojelu ja kaupunkikansatiede. Heidän lisäksi museossa oli monen alan osajia: viisi tutkijaa, maakuntamuseotutkija, museolehtori, valokuvaaja, näyttelysuunnittelija, kaksi konservattoria, rakennuskonservattori, arkistojärjestäjä, kassanhoitaja, sihteeri, toimistonhoitaja, apulaiskanslisti, vahtimestari, laitosmies ja neljä apulaisvahtimestaria.

Sittemmin nykyaikaistuvan museotyön vaatimukset ovat tuoneet museoon lisää työntekijöitä ja yhä uusia virkanimikkeitä kuten kuvankäsittelijä, taloussihteeri ja tietotekniikkasihteeri, ja vanhatkin ovat muuttuneet vahtimestarien, siivoojen ja kassojen tultua museoisänniksi ja -emänniksi. Mutta yksi ikiaikainen totuus ei muutu kaikesta erikoistumisesta huolimatta: museotyössä saa venyä moneen.

Kaupunginmuseon iloinen potkupallojoukkue ”HK-ÄMMÄT” Helsingin Olympiastadionilla ennen ottelua, joka käytiin 1983 helsinkiläisten museomiesten joukkuetta vastaan. Otteluun jouduttiin vedonlyönnin takia.

Bollande på stadsmuseet

Text: Tove Vesterbacka, marknadsförings- och kommunikationsplanerare

Bild: Helsingfors stadsmuseum

EFTER SNART SEX MÅNADER som marknadsförings- och kommunikationsplanerare på stadsmuseet kan jag inte låta bli att överraskas över det stora utbud som finns inom dessa väggar. Mina intryck baserar sig inte minst på det för allmänheten mest synliga, museets utställningar och diverse tillställningar. Med Sofiegatans Gatumuseum inräknat består stadsmuseet av hela elva olika museer. Ingen byggnad eller utställning är den andra lik och de befinner sig alla på olika platser. I denna mångfald ligger en del av vår rikedom: det finns något för var och en.

Oavsett om man deltar i en gammaldags lektion i Skolmuseet eller om ens själ brinner för ångmaskiner, är det inte museernas tema i sig som är det viktigaste. Det väsentliga är det som de har gemensamt; de berättar alla på sitt eget sätt något om vår bakgrund och våra rötter.

ETT LYCKAT MUSEIBESÖK ÄR EN UPPLEVELSE

Detta är också en av de viktigaste orsaker till att jag som ekonomie magister valde ett jobb inom kultursektorn. Jag kunde likväl spendera mina dagar med att marknadsföra något helt annat, men jag valde att jobba med upplevelser. Det är nämligen det jag anser ett museum skall bjuda på.

Tyvärr finns det ännu många som sällan eller aldrig besöker museet. Vi har som sagt ett mångsidigt utbud och min uppgift är att hjälpa människor att upptäcka stadens gemensamma kulturarv. Stadsmuseets uppgift är inte bara att finnas till, utan att *finnas*, vara lätt tillgängligt och väcka känslor.

Jag har svårt att komma på en målgrupp som inte skulle kunna dra nytta av ett museibesök. För helsingforsbon kan museet vara ett ställe för nostalgi och bortglömda minnen, en nyinflyttad student kan via oss stifta bekantskap med sin nya hemstad, medan en turist kanske vill få en snabb överblick över Helsingfors och Finlands historia. Likväl kan museet fungera som hjälp för olika studiegrupper i pedagogiska syften, eller som en annorlunda miljö för en fest. Alternativen är många, det gäller att hitta det som passar en själv bäst.

Det att närmare 90 % av dem som svarat på vår undersökning om utställningen *Vilken fest!*, säger att de med stor sannolikhet kommer att besöka även våra framtida utställningar, är en sak som gläder. Det bevisar att ett intresse för kulturhistoria och våra utställningar finns, det gäller att få budskapet om dem att nå fram.

HÅRD KAMP OM PUBLIKENS FRITID

Uppgiften är inte helt enkel. Att öka kännedomen om alla våra olika utställningar och samtidigt museet som helhet, är en utmaning i sig. Att bygga upp en bild som reflekterar för oss viktiga värden som kvalitet och tillgänglighet, är ett långsiktigt arbete som inte sker över en natt. Dessutom tävlar vi hela tiden om människors allt knappare fritid. Andra museer, konserter, restauranger, teaterföreläsningar, och soffan framför TV:n kan alla ses som våra konkurrenter.

Marknadsföring har i samband med kultur ofta betraktats som någonting negativt. Nuförtiden börjar även kulturbranschen inse vikten av marknadsföring. Att man syns med hjälp av diverse åtgärder betyder inte att man ger bort något av innehållet. Det är helt enkelt en form av information och ett sätt att få allt flera medvetna om det viktiga. Då man tävlar om samma publik som rent kommersiella företag, måste man även ha tillgång till samma verktyg.

Reklam, PR, diverse tillställningar, hur våra besökare blir bemötta m.m. bidrar alla på sitt sätt och även små detaljer kan få stor betydelse. Att man i Sprutmästarens gård juletid möts av en doft av julkryddor, eller att man första advent kan värma sig med glögg från en 1700-tals bod, kan ge livslånga minnen.

Ibland kan marknadsföringen även få hjälp från rätt oväntat håll. Rockbandet Rush, som världsomfattande sålt över 45 miljoner album, spelade i oktober i Helsingfors på en fullpackad Hartwall-arena. Solisten Geddy Lee uppträdde både under bandets presskonferens och under hela konserten iklädd stadsmuseets Kunnon kansalainen t-skjorta. Detta var dock inte en av museet planerad satsning och skulle heller inte ha fungerat som en sådan. Allt är lyckligtvis inte till salu.

Mitt arbete kunde delvis beskrivas som ett ständigt bollande med allt från spaltmillimeter till pepparkakshus och även här ligger det intressanta i mångfald och variation. Det gäller helt enkelt att kasta ut bollarna och få allt fler att ta lyra.

Den mångfald som Helsingfors stadsmuseum innehåller är en utmaning för en ung ekonomie magister som tagit sig det ambitiösa målet att börja marknadsföra det hela.

Juho Nurmi

Mikä ihmeen maakuntamuseo?

Teksti: Ulla Teräs, maakuntamuseotutkija
Kuva: Helsingin kaupunginmuseo

Moni Helsingin kaupunginmuseon asiakas ei tiedä, että museo on myös Keski-Uudenmaan maakuntamuseo. Maakuntamuseotutkijana syyskuussa aloittanut Ulla Teräs kertoo, mistä on kyse.

MAAKUNNALLISTA TYÖTÄ on tehty Helsingin kaupunginmuseossa jo vuodesta 1981, jolloin Irma Savolainen aloitti maakuntamuseotutkijana uranuurtajien joukossa Suomessa. Nykyään toimialueeseen kuuluu yhdeksän Keski-Uudenmaan kuntaa: Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Nurmijärvi, Tuusula, Järvenpää, Kerava ja Hyvinkää.

Maakuntamuseon tehtävänä on oman tutkimus-, tallennus- ja näyttelytoimintansa lisäksi edistää mu-

seotoimintaa ja kulttuuriympäristön säilymistä koko toimialueellaan. Käytännössä tämä tarkoittaa alueen muille museoille suunnattuja tukipalveluita. Museoissa työskenteleville järjestetään koulutustilaisuuksia sekä tarjotaan neuvontaa ja tukea erilaisissa museologisissa kysymyksissä. Koelmatyö, näyttelyiden suunnittelu, museolainsäädännön pulmat

Maakuntamuseotutkija Ulla Teräs on paljon tien päällä, koska hänen työmaansa kattaa koko Keski-Uudenmaan.

sekä avustusasiat ovat esimerkkejä asioista, joissa monet museot kääntyvät maakuntamuseon puoleen.

Museokävijän näkökulmasta maakuntamuseotutkija toimii siis museoiden kulisissa. Tärkeimpiä asiakkaita ovat toiset museot taustayhteisöineen. Maakuntamuseotutkijan vastuulla on maakunnallisen museotyön kokonaisuuden sujuminen ja sisältöjen suunnittelu.

MUSEOALAN MONIOTTELIIJA

Koen löytäneeni maakunnallisesta työstä itselleni hyvin istuvan työosan, jossa pystyn hyödyntämään kaikkea aiemmissa töissä oppimaani. Kirjavan työhistoriani aikana minulla on ollut tilaisuus kokeilla monia museotyön perustehtäviä opastamisesta näyttelyn suunnitteluun. Lisäksi olen työskennellyt muun muassa rakennusinventoijana, hallintosihteerinä teatterissa sekä suunnittelijana museoiden valtakunnallisessa arviointihankkeessa.

Maakuntamuseotutkijaa voisikin luonnehtia eräänlaiseksi museoalan moniottelijaksi. Monitahoisesta museoalan osaamisesta on apua vastaan tulevissa mitä erilaisimmissa tilanteissa. Silti on hyvä todeta, että en missään nimessä paini työkenttäni kanssa yksin – voin aina kääntyä kollegoideni puoleen kaupunginmuseossa. Ison museon hyvänä puolena on, että erityisalueiden, kuten konservoinnin, kokoelmatyön ja yleisöpalvelujen, monipuolista asiantuntemusta on saatavilla omassa työyhteisössä.

Kaupunginmuseon organisaatiossa kuulun kulttuuriympäristöyksikköön, jossa työtovereinani on rakennustutkijoita, rakennuskonservaattori sekä arkeologi. Myös heidän työkenttensä on osittain maakunnallinen, sillä he vastaavat kulttuuriympäristöön liittyvistä palveluista, kuten rakennussuojelun asiantuntija- ja viranomaistehtävistä.

MUSEOIDEN RUNSAUDENSARVI

Ennen tuloani kaupunginmuseoon työskentelin reilun vuoden maakuntatutkijana Satakunnan Museossa Porissa. Pestautuminen Helsingin kaupunginmuseoon tarkoitti paitsi paluuta kotiseudulle, myös aivan uudenlaisten työhaasteiden kohtaamista. Keski-Uudenmaan maantieteellisesti suppealle alueelle on pakkautunut suuri osa maan väestöstä, ja myös sen museokenttä hakee monimuotoisuudessaan ja runsaudessaan vertaistaan.

Yhdeksän kunnan alueella on yli 50 erilaista kulttuurihistoriallista museota. Joukossa on sekä kuntien ylläpitämiä, useita museoammatilaisia työllistäviä museoita että lukuisia pieniä paikallisia ja erikoismuseoita. Niistä osaa hoidetaan täysin vapaaehtoistyön voimin. Monilla yrityksillä on myös oma pieni museonsa tai kokoelmansa.

Vaikka museot resurssiensa ja toimintansa puolesta eroavatkin toisistaan, on kaikilla museoilla viime kädessä yhteinen, ylevä tehtävä: kulttuuriperinnön säilyttäminen ja sen merkityksen välittäminen sekä nykyisille asiakkaille että tuleville sukupolville.

Työn alkumetreillä yksi tärkeimmistä tehtävistäni on kiertää tutustumassa toiminta-alueen museoihin ja museoväkeen. Yhtä todennäköisesti kuin työpöytäni ääressä Sofiankadulla minuun voi törmätä missä päin Keski-Uuttamaata hyvänsä. Ensi vuosi on pitkällä, ennen kuin museokierros on tehty, mutta verkostojen ja toimivien yhteistyösuhteiden luominen ovat perusta alueellisen työn suunnittelulle. Hyvä maakuntamuseotyö rakentuu ennen kaikkea alueen museoiden yhteisten tarpeiden tunnistamiselle ja toiveiden huomioon ottamiselle.

Erilaisiin museoihin tutustuminen ja yhteistyö niissä toimivien ihmisten kanssa ovat työni parhaita puolia. Maakuntamuseotutkijana saan olla näköalapaikalla museokentällä.

MUUTTUVASSA MAAILMASSA

Alueellinen museotyö on muutosten edessä. Monet 1980-luvulla työlle asetetuista tavoitteista ovat jo Keski-Uudellamaalla toteutuneet – esimerkiksi museoammatilaisia on saatu palkatuksi Kauniaista lukuun ottamatta jokaiseen kuntaan.

Toiminnassa on perinteisesti keskitytty alueen pienten, ei-päätoimisesti hoidettujen museoiden tukemiseen. Tämä on tietysti edelleen tärkeää, vaalivathan monet pienet museot yhteistä kulttuuriperintöämme lähes olemattomilla taloudellisilla resursseilla. Toisaalta jatkossa olisi hyvä pystyä laajentamaan palveluja siten, että alueen kaikenlaisilla museoilla olisi enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön ja kokemusten jakamiseen.

Yhteiskunta ja ympäristö, jossa museot toimivat, ovat muuttuneet huimaa vauhtia viime vuosikymmeninä. Esimerkiksi kunta- ja palvelurakennemuutos, rakennusperinnön säilymiseen kohdistuvat paineet sekä museoiden palvelutarjonnan parantaminen ovat haasteita, joita pohditaan tällä hetkellä monissa Keski-Uudenmaankin museoissa.

Muutospaineet haastavat kehittämään myös maakunnallista museotyötä uusille urille. Esimerkiksi kulttuuriympäristökasvatukseen tarttuminen yhteisvoimin paikallismuseoiden kanssa on tulevaisuudessa yksi mahdollisuus kehittää yhteistoimintaa alueella.

Tuoreena tutkijana näen edessäni paitsi suuria haasteita, myös innostavia mahdollisuuksia. Lähivuosien tärkeä tavoite onkin kehittää uudenlaisia tekemisen tapoja maakuntamuseotyöhön. Toisin sanoen vanhojen hyvien konstien lisäksi toivon löytäväni pussillisen uusia.

Juha Nummi

Olavinlinnasta vaikutteita saaneen Olofsborgin talossa on myös huvilamaisia yksityiskohtia. Kauppiainkadun ja Katajanokankadun kulmauksessa seisovan Olofsborgin kauniisti kaartuva torni on kauas kattojen yli näkyvä maamerkki. Olofsborg on arkkitehtitoimisto Gesellius-Lindgren-Saarisén tuotantoa vuodelta 1900.

Art nouveau -verkoston antia helsinkiläisille

Teksti: Sari Saresto, tutkija
Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo

VUONNA 1999 perutetun yleiseurooppalaisen Art nouveau -verkoston tarkoitus on edistää tietämystä tästä 1800–1900-lukujen vaihteesta koko Eurooppaa yhdistäneestä taidesuuntauksesta ja herättää kiinnostusta sitä kohtaan. Helsinki on ollut mukana alusta asti, ensin kulttuuriasiainkeskuksen ja vuodesta 2004 kaupunginmuseon edustamana. Art nouveau -kauden arkkitehtuuria ja taideteollisuutta on tehty tunnetuksi erilaisin julkaisuin, näyttelyin ja verkkosivuin. Lisäksi verkosto järjestää kaksi kertaa vuodessa yleiskokouksensa yhteydessä suurelle yleisölle suunnatun seminaarin.

Jugendarkkitehtuuri on monen mieleen, mutta mitä onkaan art nouveau?

VERKOSTO TOIMII

Verkoston jäseninä on eurooppalaisia kaupunkia, jotka ovat merkittäviä art nouveau -kauden arkkitehtuuri- ja taideteollisuuskeskuksia. Verkosto saa suuren osan rahoituksestaan EU:n Kulttuuri 2000 -varoista. Muu rahoitus tulee jäsenkaupungeilta.

Nyt verkosto elää kolmannen kautensa viimeistä vuotta. Tämä rahoituskausi päättyy Saksassa Bad Nau-

heimissa järjestettävään seminaariin ja yleiskokoukseen toukokuussa 2008. Verkosto on tätä nykyä virallinen yhdistys, jonka toiminta jatkuu tämän vuoden jälkeenkin, vaikka EU-rahoituksesta ei vielä ole varmuutta. Uuden ohjelman suunnittelu on jo aloitettu, ja yhdistyksen pyrkimyksenä on tuottaa uutta elämyksellistä materiaalia jatkossakin.

Tämän kauden päätuotteena valmistuu keväällä 15-minuuttinen lyhytelokuva, jossa uutta, radikaalia taidesuuntausta peilataan 1800–1900-lukujen vaihteen yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja kuohuntaan. Dokumentti tulee Helsingin kaupunginmuseon elokuvaohjelmistoon toukokuussa 2008.

Syksyllä 2007 valmistui 4–5-luokkalaisten suunnattu kepeä ja värikäs opetusvihkonen *Yökirja – art nouveauun uni- ja painajaisolentoja*. Graafisesti näyttävä ja aihepiiriltään lapsia kiinnostavista tarinoista koottu materiaali on saatavilla verkoston nettisivuilla pdf-muodossa. Siinä esitellään kustakin kaupungista vaikkapa rakennuksia, siltoja, aitoja, maljakoita tai kankaita koristavia erikoisia, jännittäviä ja outoja olentoja, kuten lohikäärmeitä, pöllöjä ja lepakoita. Jokaisen kaupungin oman olennon esittelyyn liittyy myös pieni tehtävä.

Keskeinen väline verkoston työn esiintuomiseksi on nettisivusto www.artnouveau-net.eu. Sivusto on englanninkielinen, mutta lapsille ja nuorille suunnattua aineistoa on tarjolla myös suomen kielellä. Sivusto täydentyy ja kehittyy jatkuvasti. Sivuilta löytää tietoa kaupunkien erilaisesta art nouveau -perinnöstä ja myös lapsille ja nuorille suunnattua kiinnostavaa opetusaineistoa.

ART NOUVEAU? JUGEND? KANSALLISROMANTIikka?

Art nouveau oli uusi taiteellinen lähestymistapa, joka arkkitehtuurissa ilmeni haluna uudistaa perinteistä, historiallista muotokieltä muovaamalla tiloja ja julkisivuja vapaammin kuin ennen. Rationaalinen painotus korosti käytännöllistä kauneutta, suosi rakenteellisuutta ja korosti, että muoto seuraa funktiota. Kansallisromanttinen suuntaus toi esiin materiaalien rikkauden ja kauneuden etenkin luonnonkiveä ja puuta suosivana ilmaisutapana. Yleisesti ottaen koristemaailma haki uusia muotoja luonnosta: kasvi- ja eläinaiheet olivat suosittuja. Korkeimpana tavoitteena oli luoda kokonaistaideteos, jossa koko rakennus oli taiteilijan yksityiskohtaisen suunnittelun tulosta tilahahmottelusta koristeisiin.

Meillä tämä taidesuuntaus sai erittäin vahvan ilmaisun ja kansainvälistä tunnettuutta etenkin arkkitehtitoimisto Gesellius-Lindgren-Saarin sen suunnittelemissa rakennushankkeissa. Kansallistunteen ilmaisukeinoiksi etsittiin omaa suomalaista historiaa, luontoa ja kansanarkkitehtuuria. Toisaalta linnat ja keskiaikaiset kirkot antoivat aiheita ja laajempia teemoja uudelle arkkitehtuurikielelle. Kansallisia piirteitä sävytti kansainvälisyys, ja tiedettiin hyvin, mitä muualla Euroopassa, Skotlannissa ja Yhdysvalloissa suunniteltiin. Pyrkimys nostaa esiin omaa kansallista tai oman maan luonnosta ammentavaa suunnittelua oli kaikkialla yhteinen.

Saksankielinen Jugendstil muuntui meikäläisittäin jugendiksi. Suomessa on ollut tapana käyttää *jugend*-sanaa, kun tarkoitetaan 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa vallalla ollutta klassismin perinteestä irtautunutta arkkitehtuurimuotoa.

Kansallisromantiikka puolestaan merkitsi aluksi 1890-luvulla pyrkimystä luoda erityinen kansallinen arkkitehtuurityyli, suomalainen puutyyli. Myöhemmin termi miellettiin laajemmin ylipäänsä kansallisen ilmaisun hakemiseksi.

Suomen akateemisessa maailmassa suositellaan nykyisin *art nouveau* -termin käyttöä. Art nouveau on ikään kuin sateenvarjo, jonka alle mahtuu erilaisilla painotuksilla sävytettyä arkkitehtuuria ja taideteollisuutta erimaalaisten suunnittelijoiden ilmaisupaletista. Saksankielisen alueen Jugendstil, Katalonian modernisme, Pohjois-Italian Liberty ja Skotlannin Glasgow-tyyli muun muassa ovat kaikki art nouveau -suuntauksen omaleimaisia ilmenemismuotoja.

Luotsikadulla Katajanokalla sijaitseva asunto-osakeyhtiö Eolin talon parveke odottaa juliaansa. Runsasmuotoinen asuinkerrostalon piirsi arkkitehtitoimisto Gesellius-Lindgren-Saarin vuonna 1901.

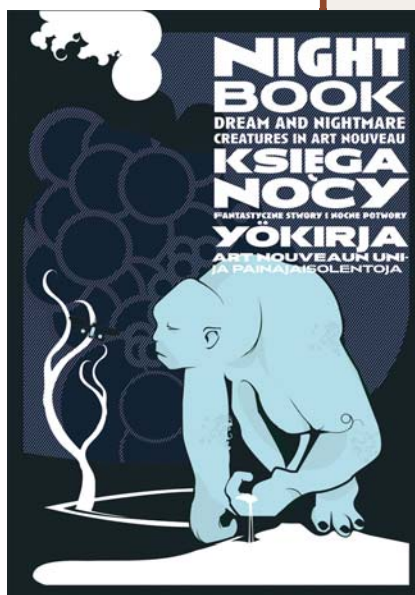
KAUPUNGINMUSEON ART NOUVEAU -TAPAHTUMIA

KAUPUNGINMUSEO tarjoaa toukokuussa 2008 kaksiviikkoisen Art nouveau -opetus- ja tapahtumapaketin. Alasteen oppilaille tarjotaan "Talojen oudot olennot" -pakettia, johon sisältyy kävelyretki ja perehtyminen Yökirjaan museossa. Yläasteen ja lukion oppilail-

le on laadittu "Suuret tunteet, kuohuvat vuodet" -opetuspaketti, jossa nähdään lyhytelokuva ja tutustutaan ajan tapahtumiin Horisontissa Helsinki -näyttelyssä. Aikuisyleisölle tarjotaan elokuvan lisäksi Helsingin art nouveau -arkkitehtuuriin paneutuva esitelmätillaisuus 22.5. klo 18 Hakasalmen huvilassa.

VERKOSTON JÄSENET

Älesund
Bad Nauheim
Barcelona
Bryssel
Budapest
Glasgow
Helsinki
La Chaux-de-Fonds
Havanna
Ljubljana
Łódź
Nancy
Provincia di Varese
Regione Lombardia
Reus
Riika
Tbilisi
Terrassa
Wien

Lapset voivat tutustua art nouveau mielikuvitussellisten olentojen kansoitamaan koristemaailmaan lukemalla Yökirjaa, jonka saa tulostaa nettiosoitteesta www.artnouveau-net.eu.

Hapoton paperi suojaa nukkekodin kalusteita

Teksti: Marja-Liisa Halonen, kokoelmamuseomestari
Kuvat: Helsingin kaupunginmuseo

PIENESINEKOKOELMAN museomestarina työskentelevä Marja-Liisa Halonen on syksyn aikana purkanut nukkekotien esineistön muuttolaatikoista, joissa ne ovat odottaneet vuoroaan museon päävaraston muuton jälkeen. Nukkekotiesineistön säilytys ja hyllytys kokoelmakeskuksessa on suunniteltu mahdollisimman tarkoituksenmukaiseksi: sekä esineiden säilyminen että museon tutkijoiden tarpeet on otettu huomioon.

Juho Nurmi

Kokoelmamuseomestari Marja-Liisa Halonen esittelee syksyn työrupeamaansa, nukkekotien esineistön pakkaamista. Esineet on kiedottu hapottomaan paperiin ja tuettu pienillä seinämillä ja toppauksilla, jotteivät ne vaurioituisi laatikoita siirrettäessä.

HOPEAA JA PLYYSIÄ, MUTTA MINIATYRIKOSSA

Kaupunginmuseon nukkekodit täydellisine sisustuksineen ovat pieniä kooltaan mutteivät merkitykseltään. Kokoelmien varhaisimmat nukkekodit ovat 1800-luvulta, ja tuorein on ruotsalainen Lundby-nukkekoti 1970-luvulta. Nukkekodit ja niiden esineistö ovat mainio ikkuna perheiden arkielämään ja yhteiskuntarakenteeseen.

Nukkekotien runsaat sisustukset tauluineen ja kukkapurkkeineen kertovat tyylihistoriasta, ja myös nukkekotiesineistön materiaalit ja tekotavat myötäilevät valmistusajansa todellisuutta. Vuosisadanvaihteen nukkekotien huonekalut ja muu esineistö ovat täydellisiä kopioita aidoista esineistä. Hopeiset miniatyryiveitset ja -haarukat ovat todella hopeaa ja sohvakalustot muodinmukaisesti pehmustettuja ja verhoiltuja.

Esineiden viehättävyys perustuukin huolelliseen ja tarkkaan työnjälkeen. Pula-aika toi mukanaan pahvin ja paperin myös nukkekotien sisustukseen, ja myöhemmin tulivat käyttöön ensin guttaperkka ja sitten muovi.

LAATIKKO SUOJAA LEIKEISSÄ KULUNUTTA

Erilaisten materiaalien kirjo vaikuttaa ratkaisevasti nukkekotiesineiden säilytykseen. Pikkutavaroille on tehty omat laatikot, joissa on hapottomalla paperilla vuorattu lokero jokaiselle esineelle. Ajan hammas puree erityisesti paperia ja tekstiileitä. Miniatyryrikoiset kodin tekstiilit, kuten vuodevaatteet, matot, verhot ja pienet pyyheliinat, on siksi pakattu erilleen muista materiaaleista omiin laatikoihinsa.

Esineiden kulumista ja vioista osa on esineen historiaa ja kertoo nukkekotileikeistä. Osa vaurioista taas on voinut tulla museossa vääränlaisten säilytysolojen tai käsittelyn vuoksi. Jotkin materiaalit tai tekotavat voivat myös haurastua ja heikentyä itsestään. Esimerkiksi monet liimat muuttuvat kemiallisesti eivätkä säilytä pitoaan hyvissä olosuhteissa.

Museoesineen pakkaamisen tulee olla tukeva ja laatikkoa siirrettäessäkin turvallinen, mutta toisaalta esine tulisi tarvittaessa saada helposti esille. Tutkijalle on ihanteellista, jos laatikon kantta nostamalla saa jo yleissilmäyksen sisältöön. Näin vältetään turhalta esineen koskettelulta.

Kaupunginmuseossa pakkaustavan valintaa vaikeuttaa lisäksi tulevaisuudessa toivottavasti odottava kokoelmakeskuksen muutto nykyisistä vuokratiloista museologiset vaatimukset täyttävään, omaan kokoelma- ja konservointikeskukseen. Laatikoiden tulisi kestää muutto ilman uutta pakkaamista ja lisätyötä.

Myös nukkekotien asukkaat, nuket aikakautensa mukaisissa vaatteissa, on pakattu omiksi kokonaisuuksikseen. Pakkausratkaisut ovat aina kompromissi rajallisen työajan ja ihanteellisen museologisen säilytystavan välillä, mutta nukkekotien asukkaat voivat olla tyytyväisiä tehtyyn työhön. Nukkekodit esineineen säilyvät nyt kokoelmakeskuksessa mukanaan tarinat oman aikansa leikeistä.

Tt

Tutkijan työpöydältä

MUSEON TUTKIJAT KERTOVAT KIINTOISISTA ESINEISTÄ, KUVISTA JA HELSINGIN HISTORIAN ILMIÖISTÄ, JOIHIN HE OVAT TÖRMÄNNEET TYÖSSÄÄN.

NAAPURI LÖYTYI KUVA-ARKISTOSTA

”**HELSINKIMME ON PIENI**”, saatoinkin jälleen todeta, kun työni vei kaupungin-museon kuva-arkistoon, tällä kertaa vanhojen koulukuvien pariin. Tarvitsin kirjaa varten kuvia 1920–30-lukujen kouluista, ja kohdalle tuli oma vanha kouluni, Nervanderinkadun SYK.

Arkkitehti Väinö Vähäkallion piirtämä näyttävä funkiskoulu valmistui Etu-Töölöön 1937. Tuolloin vuonna 1886 perustettu Suomen ensimmäinen suomenkielinen yhteiskoulu muutti perinteikkäästä talostaan Yrjönkadulta erittäin uudenlaiseen rakennukseen, joka kuvattiin ulkoa ja sisältä tuoreeltaan.

SYK 9 B 1938. Kaarina Karikoski on toisessa rivissä vasemmalta, kolmannessa pulpetissa edestä.

Kiinnitin huomioni kahteen luokkakuvaan, joissa oppilaat olivat ”pyntättyinä”, jokaisella rintapielessä valkea narsissi. Abiturientit keväällä 1938! Toisen luokan keskellä istui naapurini Runeberginkadulta, Kaarina Karikoski – siitä olin aivan varma. Sain hyvän valokopion molemmista luokkakuvista ja jo illalla otin yhteyttä naapuriini. Perheemme ovat olleet naapureita vuodesta 1925. Tapasimme heti, ja pian sain kuulla olleeni aivan oikeassa: Kaarina oli kuvassa, ja kyseessä olivat ”uuden koulun” ensimmäiset abit.

Ja kuinka ollakaan, naapurini tunnisti kuvista kaikki A- ja B-luokan oppilaat. Tuo ikäpolvi sai lakin juuri sodan kynnyksellä, ja niinpä sain tietää, että neljä poikaa kaatui näiltä luokilta. Tytöt taas toimivat lottina, Kaarina itsekin sotasairaalaissa. Tuon ajan ylioppilaista suuri osa aloitti akateemiset opinnot, ja niin naapurinkin valmistui sekä hammaslääkäriksi että lääkäriksi.

MARTTI HELMINEN
erikoistutkija
Helsingin kaupunginarkisto

A. Pietinen Oy

SATAVUOTIAS VAPPUKUKKA

SUOMALAINEN VAPPUKUKKA täyttää 2008 sata vuotta. Sen juuret ulottuvat kuitenkin vuoteen 1904, jolloin nuori helsinkiläinen pankkineiti Greta Klärich vieraili Göteborgissa ja tutustui ranskalaisperäisiin Maitopisara-asemiin. Niillä köyhiä äitejä neuvottiin ja autettiin lastenhoidossa lapsikuolleisuuden alentamiseksi. Äidiltään hyväntekeväisyysaatteen perinyt Klärich innostui ja aloitti pian Maitopisara-toiminnan Helsingissä.

Myös uuden Maitopisara-yhdistyksen rahapulaan tuli apu Göteborgista, jossa Beda Hallberg keksi 1907 kerätä varoja tuberkuloosityöhön myymällä vappuna halpoja kukkarintaneuloja. Ensimmäinen keräys oli suurmenestys, ja idea levisi nopeasti. Greta Klärich toi jo 1908 vappukukan Helsinkiin.

Klärich värväsi taitavasti vapaaehtoisia askartelevaan ja myymään vappukukkia. Eteväenä markkinoijana hän ajatti Espan vappuhulinassa paperikukin koristeltuja vaunuja,

joissa kaksi säätyläisneitoa myi vappukukkia. Niinpä jo 1908 kukkia myytiin 90 000. Vappukukien menekki kasvoi, ja Maitopisaryhdistys ulotti keruun ja neuvonta-asemansa vähitellen koko maahan.

Neuvoloista tuli kuntien lakisääteinen tehtävä 1944, ja ajan mittaan Maitopisara-asetat kunnallistettiin. Yhdistys sulautui 1976 Folkhälsaniin, joka yhä järjestää vappukukkakeräyksen lasten hyväksi Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa.

Kevättäkin rintapielen pienet kukkasat ovat monenvärisiä ja -mallisia paloja seluloidia, muovia ja paperia neulan päässä. Suosittuina keräilykohteina ja museoesineinä ne kertovat Suomen sosiaalipalveluiden historiasta säätyläisnaisten hyväntekeväisyysyhdistyksistä hyvinvointivaltioon.

KERTTULI WESSMAN
JERE JÄPPINEN

Juha Nummi

Vappukukkia eri vuosikymmeniltä on esillä Sederholmin talon Yhtä juhlaa -näyttelyssä.

Kari Hakli

JUHLIIN MUSEON KAUTTA

Sederholmin talon Yhtä juhlaa -näytelyssä on torstaisin sarja esitelmää ja työpajoja, jotka tarjoavat sekä tietoa juhlaperinteistä että käytännön vinkkejä juhlien järjestämiseen. Juhlatalojen jatkuva muutos ja Helsingin

monikulttuurisuus on otettu huomioon kuten itse näyttelyssäkin. Aiheina ovat kevätkaudella muun muassa vietnamilaiset juhlat, vanhojenpäivä, vappu, pöydän katminen ja juhlakonvehdit. Koko ohjelma on tapahtumakalenterissa sivulla 23.

Suomenvietnamilaisten Tet-juhlassa 17.2.2007 esiteltiin kansallisia vaatteita.

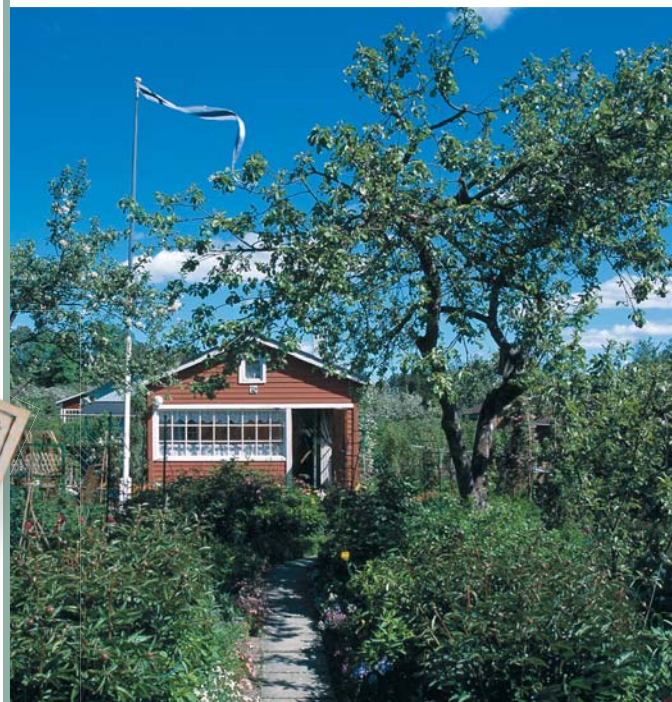

MUSIIKKIA, HERKKUJA JA KORTTIPELEJÄ 1700-LUVULTA

Helsingin 1700-luvun kulttuuriperintö on monin tavoin esillä kaupunginmuseossa tänä keväänä. Sederholmin talossa järjestetään kesäkuun toisella viikolla sarja konsertteja, joissa esitetään aikakauden musiikkia. Siellä opetellaan myös ajan muotitansseja ja pelataan kustavilaista suosikkikorttipeliä, *cuccua* eli *cambiota*, jonka kaupunginmuseo tuo unohduksesta takaisin suomalaisten iloksi. 1700-luvun herkuja voi nauttia kauppaneuvoksettaren kaffepöydässä, jonka anteja Palmia tarjoaa myös Sederholmin talon juhlasalin vuokraajille. Taustatietoa antaa Sofiakadulla 2.5.–15.6. Helsingistä ja Viaporista 1700-luvulla kertova pienoishäyttely, joka on myöhemmin esillä myös Pariisissa.

HELSINGIN SIIRTOLAPUUTARHOJEN HISTORIAA

Siirtolapuutarhat ovat olleet helsinkiläisten kesäparatiiseja suurkaupungin kainalossa jo 90 vuotta. Kaupunginmuseo julkaisee keväällä Ulla-Maija Laurilan tutkimuksen Helsingin vanhimpien siirtolapuutarhojen syntyvaiheista ja aatetaustasta sekä niiden alkuperäisistä rakennus- ja puutarhataiteellisista piirteistä. Museon tavoitteena on Helsingin valtakunnallisesti arvokkaiden siirtolapuutarhojen suojelu asemakaavassa.

Sakari Kluru

Esko Toivari

ROMANTTISTA PIANOMUSIIKKIA HELSINGISTÄ

Kaupunginmuseo julkaisee keväällä äänilevyn, jolle on koottu museon ja Kansalliskirjaston kokoelmista löydettyä, Suomessa 1800-luvulla sävellettyä pianomusiikkia. Monet kappaleet liittyvät herkullisella tavalla aikansa Helsingin ilmiöihin ja uutisiin. Nuori pianisti Gustav Nyström tulkitsee innoittuneesti kepeän romanttiset, paikoin virtuoosiset teokset, jotka ovat jääneet turhaan unhoon.

MUSEONYSTÄVIEN OHJELMAA

Talven ja kevään aikana museonystävät tekevät retkiä useisiin Helsingin ja lähiseudun museoihin ja kartanoihin sekä vähän pidemmälle Porvoon ja Loviisan seudun kohteisiin. Uusintana järjestetään tutustuminen Hagelstamin huuto-kauppaan, jossa jäsenet voivat arvioittaa omaa taidettaan tai vanhoja tavaroitaan. Taidenäyttelykäynnit ja Tallinna kulttuurinähtävyyksineen ovat myös kevään ohjelmassa.

Museonystäviin voi liittyä kaupunginmuseon kotisivujen Palvelut-sivun kautta tai noutamalla liittymislomakkeen jostakin museon näyttelypisteestä.

AURORA KARAMZIN 200 VUOTTA

Aurora Karamzinin syntymän 200-vuotismuiston kunniaksi Helsingin ja Espoon kaupunginmuseot sekä Helsingin Diakonissalaitos järjestävät juhlatiivon, jonka avaa sunnuntaina 3.8. klo 12 tervehdyskäynti Aurora Karamzinin haudalla Hietaniemen hautausmaalla. Samana päivänä klo 14 Hakasalmen huvilalta alkava kävely vie Töölönlahden rantaa Diakonissalaitokselle, jonka museoon voi tutustua. Kävelyllä perehdytään Aurora Karamzinin elinympäristöön ja elämänsä erityisesti huono-osaisten auttajana. Märta Norrback luennoi Diakonissalaitoksen Aurora-salissa klo 19 Aurora Karamzinin vaiheista 6.8. suomeksi ja

7.8. ruotsiksi. Espoon kaupunginmuseo järjestää sunnuntaina 10.8. klo 14 samaan aiheeseen liittyvän Visiitti-teatterikierroksen Träskändan kartanopuistossa.

WALTARIN MAISEMISTA NÄYTTELY

Kaupunginmuseo juhlistaa kirjailija Mika Waltarin syntymän satavuotismuistoa avaamalla 17.6.2008 Sofiankadulla pienimuotoisen valokuvanäyttelyn Waltarin Helsingistä. Mika Waltari kuvasi varsinkin 1920–30-luvun tuotannossaan nopeasti muuttuvaa ja kasvavaa Helsinkiä. Hän oli uudenlaisen kaupunkikuvan rakentaja, jonka tuotannossa kaupunki

tavoittelee uutta, eurooppalaisempaa ilmettä. Erityisesti Töölöstä tuli hänelle modernin kaupungin symboli. Syyskuun lopussa näyttely lähtee kiertueelle Helsingin kulttuurikeskuksissa.

Mika Waltari syntyi Siltasaarella Saarinienkadulla 1908, jolloin Signe Brander otti tienoosta tämän kuvan Työväentalon tornista.

Brief *in English*

by Jere Jäppinen, curator

IN HER LEADING ARTICLE, museum director Tiina Merisalo rejoices at the recent decision by the City Council, that all museums and exhibitions of the Helsinki City Museum are permanently free since 2 January 2008. Museums are seen as part of welfare services and should be equally accessible to all. The good results of free admission in many countries encouraged this reform that will hopefully lower the threshold to visit museums and attract lots of new audiences and multiple museum visits.

THE FUTURE TRAM MUSEUM is a proof of the innovative spirit of the City Museum. The refurbished museum will be part of a new cultural centre, created jointly by a private corporation and City officials. This kind of public-to-private co-operation is a novelty in Finnish museums. The new exhibition will offer a modern grassroots perspective to public transport.

THE PHOTO COLLECTION of the Museum charmed a young historian working here for the first time. For his article, he selected a few of his newly found favourite pictures and tried to sort out, why they appealed to him both intellectually and emotionally. The lure of old photos inspired writer Kjell Westö to create an award-winning bestseller novel, which will soon be seen as a play in the City Theatre, animated with a great deal of vintage pictures from our collection.

DURING THE CENTURY-LONG activity of the City Museum, the museum workers have always been the driving force behind its development. For most of its history, the Museum has had a minimal staff, which has had to stretch to every thinkable duty. Often, the working conditions have been quite poor, marked by lack of space or even a decent restroom. Strong motivation has always carried museum people through all hardships. Today,

Lehtikova / Heikki Saukkomaa

A museum marketer's dream come true: an international rock star, Geddy Lee from Rush, performed in the sold out Helsinki Arena on 29 October 2007 wearing the City Museum's "Kunnon kansalainen" T-shirt, which he had bought the day before in our Museum Shop!

when we finally have almost enough staff and almost up-to-date premises, one truth prevails in museum work: be prepared for any task!

AT PRESENT, museums need workers with new kinds of knowledge as traditional museum training does not help to meet modern demands. One of the new specialists in the City Museum is Tove Vesterbacka, appointed as Marketing and Communications Planner last August. Trained in Business Arts and especially in marketing, she finds culture an inspiring challenge. In marketing terms, a museum offers experiences that people of our time yearn. The difficulty is to distinct the City Museum from the innumerable free time activities in the market. Tove Vesterbacka is optimistic, though.

HELSINKI CITY MUSEUM is the Central Uusimaa Provincial Museum since 1981. Provincial museum work aims to improve the professional level of the small museums in nine neighbouring municipalities. Ulla Teräs, recently appointed as the curator responsible for the provincial

museum, sees the present situation as a turning point. Many of the goals given to the provincial museums in the 1980s are today reality. She sees a great challenge in finding new goals and tools to further develop museums for the benefit of the society.

EUROPEAN CITIES with a rich Art Nouveau heritage founded in 1999 a network in order to spread knowledge and raise appreciation of this incredibly varied style, which flourished around 1900. Helsinki has been a member since the start and the City Museum its representative since 2004. The network has produced, for instance, exhibitions, articles, a comprehensive website www.artnouveau-net.eu and study material for children. This spring, a documentary film will be launched.

SOME TREASURES that museum curators take care of are very small like exquisite doll house furniture, which is quite difficult to pack and store safely. Other tiny trinkets, filled with charm and memories, are May Day flowers, sold in Finland for charity since 1908.

SENIORIEN JUHLAMUISTOJA

Sederholmin talon Yhtä juhlaa -näyttelyssä pidetään senioreille sarja leppoisia jutustelutilaisuuksia, joissa saa palata menneiden juhlien muistoihin: touhukaisiin valmisteluihin, iloisiin hetkiin ja noloihin kommelluksiin. Muistelutuokiot ovat torstaisin klo 13–15, ja aiheet noudattavat suurin piirtein juhlakalenterin kulkua: 21.2. muistellaan muun muassa laskiaista.

TYYLIT TUTUIKSI

Tuomarinkylän kartanomuseon *Tyylikästä*-näyttelyssä voi tutustua kevään mittaan tyylihistoriaan alan syvällisen asiantuntijan, Heinolan kaupunginmuseon johtajan Kari-Paavo Kokin johdatuksella. Puolitoistatuntiset luennot pidetään kartanon salissa kolmena sunnuntaina klo 14.

KANSALAISLAULUILTA

Hakasalmen huvilan kiitetty Kunnan kansalainen -näyttely lähestyy loppuaan. Yleisön toiveesta huvilassa lauletaan torstaina 29.5. klo 18 vielä kerran kunnan kansalaisten lauluja. Tutut ja jo unohtuneet laulut kertovat siitä, miten suomalaisia on vuosisatoja kasvatettu laulaen.

TAPAHTUMAKALENTERI TAMMI–ELOKUU 2008

KAIKKIIN TAPAHTUMIIN ON VAPAA PÄÄSY.

TAMMIKUU

- 10.1. Seniorikansalaisten muistelutuokio Sederholmin talossa klo 13–15: Joulun ja uuden vuoden.
- 17.1. Esitelmä Sederholmin talossa klo 18: *Juhlapukuetiketti* – toimittaja Jaakko Selin.
- 31.1. Yleisöopastus klo 17 *Yhtä juhlaa* -näyttelyssä Sederholmin talossa.

HELMIKUU

- 3.2. Yleisöopastus klo 14 *Tyylikästä*-näyttelyssä Tuomarinkylän museossa.
- 7.2. Esitelmä Sederholmin talossa klo 18: *Tet ja muut vietnamilaiset juhlat Helsingissä* – Huynh Xuan Nhan, Vietnamilaiset opiskelijat ry. ja Vietnamilaisen yhteisö ry.
- 14.2. Esitelmä Sederholmin talossa klo 18: *Mitä vanhaa on vanhojenpäivässä?* – tutkija Jere Jäppinen, Helsingin kaupunginmuseo.
- 21.2. Seniorikansalaisten muistelutuokio Sederholmin talossa klo 13–15: Sydäntalven juhlat, laskiainen, karkauspäivä ja ystävänpäivä.
- 21.2. Yleisöopastus ruotsiksi klo 17 *Yhtä juhlaa* -näyttelyssä Sederholmin talossa.
- 28.2. Yleisöopastus klo 17 *Yhtä juhlaa* -näyttelyssä Sederholmin talossa.

MAALISKUU

- 2.3. Esitelmä Tuomarinkylän museossa klo 14: *Tyyliä tutuksi: barokki ja rokokoo* – museonjohtaja Kari-Paavo Kokki, Heinolan kaupunginmuseo.
- 9.3. Sibelius-Akatemian oppilaskonsertti klo 14 Tuomarinkylän museossa.
- 13.3. Yleisöopastus ruotsiksi klo 13 *Kunnan kansalainen* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- 13.3. Yleisöopastus klo 17 *Yhtä juhlaa* -näyttelyssä Sederholmin talossa.
- 15.3. Pääsiäisaskartelua koko perheelle klo 12–15 Lastenmuseossa.
- 27.3. Seniorikansalaisten muistelutuokio Sederholmin talossa klo 13–15: Pääsiäinen.
- 27.3. Esitelmä ja pääsiäisen rukoushetki Sederholmin talossa klo 18: *Ortodoksinen pääsiäinen Helsingissä* – isä Teo Merras, tiedottaja Timo Mertanen ja lauluryhmä, Helsingin ortodoksinen seurakunta.

HUHTIKUU

- 6.4. Esitelmä Tuomarinkylän museossa klo 14: *Tyyliä tutuksi: kustavilaisuus ja empire* – museonjohtaja Kari-Paavo Kokki, Heinolan kaupunginmuseo.

- 10.4. Seniorikansalaisten muistelutuokio Sederholmin talossa klo 13–15: Nimi- ja syntymäpäivät.
- 10.4. Yleisöopastus ruotsiksi klo 17 *Yhtä juhlaa* -näyttelyssä Sederholmin talossa.
- 10.4. Kevään koululauluja. Yhteislauluilta Koulumuseossa klo 18–20.
- 13.4. Sibelius-Akatemian oppilaskonsertti klo 14 Tuomarinkylän museossa.
- 17.4. Yleisöopastus ruotsiksi klo 13 *Kunnan kansalainen* -näyttelyssä Hakasalmen huvilassa.
- 17.4. Työpaja Sederholmin talossa klo 17–19: Pöytä koreaksi.
- 24.4. Esitelmä Sederholmin talossa klo 18: *Vapun muuttuvia perinteitä* – tutkija Jere Jäppinen, Helsingin kaupunginmuseo.

TOUKOKUU

- 4.5. Esitelmä Tuomarinkylän museossa klo 14: *Tyyliä tutuksi: kertaustyyliä ja jugend* – museonjohtaja Kari-Paavo Kokki, Heinolan kaupunginmuseo.
- 8.5. Työpaja Sederholmin talossa klo 17–19: Kutsuja ja konvehteja.
- 15.5. Sofian päivä. Keväinen katujuhla klo 12–16 Katumuseossa.
- 22.5. Keväinen leikkipäivä Tuomarinkylässä klo 10–13.
- 22.5. Seniorikansalaisten muistelutuokio Sederholmin talossa klo 13–15: Kevään juhlat, vappu, äitienpäivä ja lakkiaiset.
- 22.5. Esitelmä- ja keskustelutilaisuus Hakasalmen huvilassa klo 18: *Art nouveau ja yhteiskunta*.
- 29.5. Kansalaislauluilta Hakasalmen huvilassa klo 18.

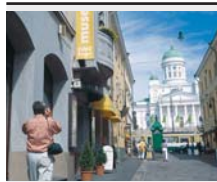
KESÄKUU

- 5.6. Esitelmä Sederholmin talossa klo 18: *Hyvä juhlapuhe* – FM Kirsti Pesari.
- 8.–15.6. 160-luvun kulttuurin viikko Sederholmin talossa.

ELOKUU

- 3.8. Aurora Karamzin, helsinkiläisten hyväntekijä -kävelykiertokierros alkaa Hakasalmen huvilalta klo 14.
- 22.8. Taiteiden yö Helsingin kaupunginmuseossa, Sofiankatu 4, *Horisontissa Helsinki* -näyttely on auki klo 17–22. Sederholmin talossa, Aleksanterinkatu 16–18, *Yhtä juhlaa* -näyttely on auki klo 17–22. Tuomarinkylässä ohjelmaa koko perheelle klo 17–21.
- 30.8. Koskipäivä Voimalamuseossa.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – MUSEOT JA NÄYTTELYT TAMMI–ELOKUU 2008

	HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO Sofiankatu 4, puh. 3103 6630. Auki ma–pe klo 9–17, la–su 11–17. Museokaupan aukioloajat ovat samat. Filmit ma, to 10–16, ti–ke 9–16, la–su 11–16. Kuva-arkisto on auki ma ja to klo 10–15, kiinni 23.6.–10.8.		Kaupunginmuseon päärakennuksessa (tavaratalo vuodelta 1913) on esillä ” Horisontissa Helsinki ” -näyttely, joka kertoo selkeästi ja tyylikkäästi kaupungin vaiheista 450 vuoden aikana. Kino Engel 2:ssa esitetään Helsinki-aiheisia filmejä. 2.5.–15.6. Pienoisnäyttely: Helsinki ja Viapori 1700-luvulla 17.6.–28.9. Pienoisnäyttely: Mika Waltarin Helsinki
	KATUMUSEO Sofiankatu, auki läpi vuorokauden.		Ikivanha Sofiankatu Helsingin sydämessä on tunnelmallinen ulkoilmamuseo, joka esittelee katukiveyksiä ja kadunkalusteita 1700-luvun lopulta 1930-luvulle.
	HAKASALMEN HUVILA Mannerheimintie 13, puh. 3107 8519. Auki 15.6. asti ke–su 11–17.		Finlandia-talon vieressä, elegantissa 1840-luvun huvilassa on 15.6. asti ” Kunnon kansalainen ” -näyttely, joka kertoo yhteiskunnan jäsenilleen eri aikoina asettamista vaatimuksista ja niiden täyttämisen vaikeudesta.
	SEDERHOLMIN TALO Aleksanterinkatu 18, puh. 3103 6529. Auki ke ja pe–su 11–17, to 11–19.		Kantakaupungin vanhimmassa talossa on ” Yhtä juhlaa ” -näyttely, joka kertoo Helsingin värikkäistä ja moninaisista juhlaperinteistä.
	RUISKUMESTARIN TALO Kristianinkatu 12, puh. 3107 1549 tai 3103 6630. Auki 4.6.–31.8. ke–su 11–17.	 	Kantakaupungin vanhin paikallaan säilynyt puutalo vuodelta 1818 on sisustettu 1860-luvun pikkuporvariskodiksi.
	RAITIOLIKENNEMUSEO Töölönkatu 51 A, puh. 3107 8829. Avautuu kesällä 2008.		Helsingin vanhimmassa raitiovaunuhallissa (vuodelta 1900) avautuu kesällä 2008 Raitioliikennemuseon uusi näyttely osana uutta Kulttuuritehdas Korjaamoa.
	KOULUMUSEO Kalevankatu 39–41, puh. 3108 7066 tai 3103 6493. Auki –25.5. la–su 11–17. Arkisin ryhmiä sopimuksen mukaan.	 	Kahteen 1830–40-luvun puutaloon sijoitettu museo esittelee Helsingin koululaitoksen historiaa. Esillä on luokkahuoneita, opetusvälineitä, valokuvia ja atk-tietopankki. Ryhmille pidetään vanhanajan oppitunteja.
	TUOMARINKYLÄN MUSEO Tuomarinkylän kartano, puh. 3107 1568. Auki ke–su 11–17.		Tuomarinkylän kartano (1790-luvulta) sijaitsee peltojen keskellä Pohjois-Helsingissä. Päärakennuksen ” Tyylikästä ” -näyttely esittelee sisustustyyliä barokista funkikseen kaupunginmuseon hienon huonekalu- ja koriste-esinekoelman avulla.
	LASTENMUSEO Tuomarinkylän kartano, puh. 3107 1568. Auki ke–su 11–17.		Tuomarinkylän museon sivurakennuksessa on Lastenmuseo, jonka ” Mammutista marsuun ” -näyttely kertoo Helsingin eläimistä kautta aikain, niin tutuista kotieläimistä kuin kaukomaiden eläinvieraistakin.
	VOIMALAMUSEO Hämeentie 163, puh. 3108 7064 tai 3103 6630. Opastusvaraukset puh. 728 8440. Auki 4.6.–31.8. ke–su 11–17.	 	Museo sijaitsee Helsingin kaupungin syntysijoilla Vanhassakaupungissa Vantaanjoen suulla. Vesilaitoksen turbiinipumppulaitos ja höyryvoimala sekä mylly tutustuttavat alueen vuosisataisiin teollisuusperinteisiin. Samalla retkellä voi tutustua myös läheiseen Tekniikan museoon.
	TYÖVÄENASUNTOMUSEO Kirstinkuja 4, puh. 3107 1548 ja 3103 6630.	 	Kiinni korjauksen vuoksi, avataan keväällä 2009.

Helsingin kaupunginmuseon kaikkiin kohteisiin on aina vapaa pääsy.
Museot ja Museokauppa ovat kiinni pääsiäisenä 21.–24.3., vappuna 1.5., juhannuksena 20.–22.6. sekä 23.4.

Helsingin kaupunginmuseo
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. (09) 3103 6630, fax (09) 3103 6664
www.helsinginkaupunginmuseo.fi

Helsingfors stadsmuseum
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn (09) 3103 6630, fax (09) 3103 6664
www.helsingforsstadsmuseum.fi

Helsinki City Museum
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 3103 6630, fax +358 9 3103 6664
www.helsinkicitymuseum.fi